

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
З ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ МОЗ УКРАЇНИ»
ДВНЗ «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ І. Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ»

МАТЕРІАЛИ
XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції
з міжнародною участю

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЯКОСТІ
МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ»**

**(з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою
відеоконференц-зв'язку)**

12–13 травня 2016 року
м. Тернопіль

У двох томах
ТОМ 1

Тернопіль
ТДМУ
«Укрмедкнига»
2016

ТРЕНІНГОВІ СИСТЕМИ У ВИКЛАДАННІ ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЇ

А. С. Журавльов, М. І. Яценко, Н. О. Шушляпіна, Є. В. Дьоміна¹, Я. В. Носова²

Харківський національний медичний університет

Національний фармацевтичний університет¹

Харківський національний університет радіоелектроніки²

TRAINING SYSTEM IN OTORHINOLARYNGOLOGY TEACHING PROCESS

A. Zhuravlev, M. Yashchenko, N. Shushliapina, Ye. Dyomina¹, Y. Nosova²

Kharkiv National Medical University,

National University of Pharmacy¹,

Kharkiv National University of Radioelectronics²

У статті запропоновано оригінальну навчальну методику, яка дозволяє активізувати процес навчання, підвищити рівень опанування практичними навичками на доклінічному етапі за допомогою використання муляжів. Крім того, оригінальні тренінгові системи навчання дозволяють здійснити об'єктивний контроль за якістю засвоєння студентами теоретичних основ оториноларингології завдяки спеціально розробленій інтерактивній методиці навчання з використанням електронного навчального посібника.

The original training methodology is described. It allows students training to strengthen the learning process, improve the level of development of practical skills at the preclinical stage using plaster casts. In addition, the new training system allows to carry out the objective control of the quality of students mastering the basics in theory otorhinolaryngology due to a specially developed interactive training methods using the electronic textbook.

Вступ. Система вищої медичної освіти живе в епоху змін, нових педагогічних та інформаційних технологій. І у XXI столітті ми бачимо постійнозростаючий потенціал вищої медичної освіти. На зміну традиційній системі навчання в Україні приходять нові форми, реалізація яких можлива при засвоєнні нових інноваційних і творчих моделей навчання. Рівень базових знань, якими повинні володіти сучасні випускники, стає все вищим, а вимоги до засвоєння матеріалу стають більш суворими. Це визначає необхідність проведення пошуку нових методологічних підходів до системи навчання майбутнього лікаря. Однак на сьогодні це не є можливим без останніх досягнень науково-технічного прогресу[1].

На даний час однією з основних цілей сучасних вищих медичних навчальних закладів є підготовка професійного, компетентного лікаря шляхом, у першу чергу, опанування теоретичного базового матеріалу, а також використання наочних посібників з подальшою можливістю застосування отриманого досвіду й навичок у клінічній практиці. Однією з головних проблем, про які говорять сьогоднішні випускники медичних вишів, є досить високий рівень теоретичної підготовки та низький рівень володіння практичними навичками майбутньої професії[4]. Сучасне навчання практичних навичок, виконання лікувально-діагностичних процедур ускладнене тим, що об'єктом є реальний пацієнт і повторення студентами одних і тих самих маніпуляцій створює певний дискомфорт для нього.

Не завжди в базовому оториноларингологічному відділенні знаходиться хворий, діагноз якого відповідав би темі заняття. З іншого боку, ургентний стан хворого не дозволяє проводити навчальний процес, а потребує вживання термінових заходів. Тому метою роботи є розроблення та обґрунтування тренінгових систем для підвищення й перевірки якості засвоєння студентами медичних вишів теоретичних знань і практичних навичок.

Основна частина. У Харківському національному медичному університеті МОЗ України на кафедрі оториноларингології впроваджено нові підходи [2] до процесу викладання практичних умінь і навичок, а також введено

методику підготовки й систему контролю якості опанування студентами навичок майбутньої професії. Розроблено єдиний в Україні муляж голови з топографією порожнини носа, що дозволяє вивчити структуру ЛОР-органів, покликаний допомогти майбутнім фахівцям опанувати інструментальними методами дослідження. При цьому перед студентом відкривається унікальна можливість провести купіювання деяких невідкладних станів, зокрема припинення носової кровотечі з накладанням передньої й задньої тампонади. Крім того, на кафедрі оториноларингології розроблено креативну модель навчання студентів деяких оперативних утручань: трахеотомії, трахеостомії і конікотомії.

Систему контролю і правильність виконання оцінюють комп'ютерна система, а також викладач. Комп'ютерне оцінювання студента проводиться за основними параметрами: використання інструментарію, повнота й послідовність проведення оперативного втручання. Подібні педагогічні прийоми є частиною оригінальної тренінгової системи навчання студентів на кафедрі, завдяки якій можливо досконало вивчити й закріпити отриманий багаж знань на заняттях.

Інтерактивність процесу навчання дозволяє студенту, з урахуванням зворотного зв'язку, вивчати матеріал у комфортній для нього динамічній подачі текстового й графічного матеріалів, а також закріплення навчальної теми на натурній моделі. Використання технології стандартних і графічних гіперпосилань у поєднанні з інтерактивними сценаріями дозволяє підвищити дидактичну цінність навчальних матеріалів і зацікавити сучасного студента[3].

Програма з інформаційним ресурсом дозволяє з високою ефективністю готуватися до семінарів і практичних занять, до проміжних та підсумкових контролів, опрацьовувати додаткові теми та засвоювати пройдені лекційні матеріали. Це сприяє зацікавленості сучасного студента і підвищує рівень самостійної підготовки з теоретичних питань з деяких аспектів практичних навичок, необхідних для засвоєння дисципліни «Оториноларингологія» в медичних ВНЗ.

Однією з найбільш важливих переваг, досягнутих у процесі розроблення тренінгових систем навчання оториноларингології, є те, що і сам студент, і викладач може провести контроль правильності застосування методик навчання. Такий підхід дозволяє розпочати навчання майбутнього лікаря з отримання наочного матеріалу для подальшого набуття певних умінь на доклінічному етапі. На початкових етапах навчання (перші два заняття) студентів і демонструють інтерактивні методики, а потім формують у нього тактильну пам'ять в обсязі навичок огляду хворого інструментальними методами. На наступних шести заняттях відбувається засвоєння й закріплення алгоритму дії маніпуляцій, що проводяться при патології ВДШ (верхніх дихальних шляхів) шляхом використання навчального муляжу. Програма передбачає послідовне навчання студентів з використанням нових комп'ютерних технологій, а також дає можливість безперервного навчання студентів практичних навичок на муляжах.

Упровадження муляжів, фантомів, імітаторів і нових комп'ютерних програм належить до інноваційних та творчих способів навчання студентів вищих медичних навчальних закладів, які є необхідною складовою успішної професійної діяльності майбутнього лікаря-оториноларинголога. Сучасне навчання практичних навичок неможливе без реального пацієнта, тому використання тих чи інших маніпуляцій утруднене, оскільки пацієнт часом відчуває біль і страждання, що не є гуманним по відношенню до хворої людини.

Подібна форма навчання дозволяє підвищити інтерес того, хто навчається, до предмету вивчення, привертає до самостійності й вироблення тактики поведінки в різних нестандартних ситуаціях, у тому числі підвищує рівень психологічної мотивації до подальшого навчання й самонавчання. Для забезпечення студентів матеріалом для самопідготовки в проєкті буде розроблено навчальний посібник на CD-дисках, що дозволяє опанувати основні медичні маніпуляції в оториноларингології, а також вивчити різні аспекти роботи лікаря-оториноларинголога з пацієнтом.

Після завершення вивчення оториноларингології на 4-му курсі влітку студенти протягом місяця проходять

практику в ролі лікарів-помічників амбулаторії сімейної медицини. Як показали отримані результати, практичне володіння студентами такими маніпуляціями, як накладання передньої тампонади, методи тимчасового припинення кровотечі є найбільш успішно проведеними студентами маніпуляціями.

Висновки. Запропоновані тренінгові методики навчання студентів дозволяють активізувати процес навчання, підвищити рівень оволодіння практичними навичками на доклінічному етапі при використанні муляжів. Крім того, оригінальні тренінгові системи навчання дозволяють здійснити об'єктивний контроль за якістю засвоєння студентами теоретичних основ оториноларингології завдяки спеціально розробленій інтерактивній методиці навчання з використанням електронного навчального посібника.

Слід зазначити, що подібна організація навчального процесу знайшла позитивний відгук у студентів, які з великим ентузіазмом проходять навчання на кафедрі. Важливим етапом у впровадженні нової методики навчання стало розроблення концепції та створення спеціальних курсів на базі ХНМУ для післядипломного навчання фахівців при підвищенні їх кваліфікаційного рівня підготовки.

Література

1. O. Avrunin. The experience software-based design of virtual medical in trascopy systems for simulation study International Journal / O. Avrunin, L. Aver'yanova, V. Golovenko, O.Sklyar // Information Technologies and Knowledge. – 2008. – Vol.2. – P. 470–474.

2. Журавлев А.С. Клинические аспекты применения тренажеров в оториноларингологии / А.С. Журавлев, Н.О. Шушляпина, Ю.В. Олейник // ЖВНГХ, 2015. – № 5. – С. 291–292.

3. Средства дистанционного обучения в преподавании курса «Оториноларингология» / А.С. Журавлев, М.В. Калашник, М.И. Ященко, Аврунин О.Г. // ЖВНГХ. – 2004. – № 5. – С. 218.

4. Современные методы обучения в оториноларингологии / В.Ф. Філатов, О.Г. Аврунін А.С. Журавльов та ін. // ЖВНГХ. – 2001. – № 2. – С. 44–46.

РОЛЬ ЛЮДИНОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

І. В. Завгородній, Н. В. Семенова, І. М. Чеховська

Харківський національний медичний університет

Вступ. В останні роки спостерігається динаміка щорічного зростання кількості іноземних студентів, які обирають для навчання один з українських вищих навчальних закладів (ВНЗ). Так, за даними Міністерства освіти та науки у ВНЗ країни навчається близько 61 тисячі іноземних студентів із більше ніж 130 країн світу. За кількістю іноземних студентів Україна займає дев'яте місце в світі. Це більше ніж у Швеції та Швейцарії, на рівні з Бельгією та Італією [1].

У контексті цього зростає потреба в формуванні єдиного освітнього простору, необхідності визнання дипломів й уніфікації освітніх стандартів та систем, оскільки ВНЗ повинні випускати спеціалістів, які відповідають вимогам світових ринків праці. Разом з цим, методики

викладання дисциплін у ВНЗ країн світу різняться між собою. У. Бек за цих умов стверджує, що масове безробіття й неповна зайнятість є основними проблемами розвитку професійної освіти [2]. Варто зазначити, що іноземні студенти віддають перевагу самостійній формі навчання, оскільки ця система є основною на етапі отримання середньої освіти. Саме це обумовлює формування колегіальних відносин між викладачем та учнем у процесі оволодіння знаннями та навичками. Суттєвою складовою навчання для іноземних студентів є громадська діяльність і реалізація себе у соціумі, частиною якого вони стають. Вищезазначене дозволяє визнати, що саме людиноцентризований підхід (Person-Centered Approach) є особливо важливим та необхідним для повномасштабного впровадження в